

Saksframlegg

Saksnummer: 2024/10664

Behandles av	Møtedato	Utvalgssak
Hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse	12.04.2024	33/24

Vedlegg

- 1 Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer.PDF
- 2 bærekraftsjekken bevaringsstrategi

Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø – høringsuttalelse fra Buskerud fylkeskommune

Forslag/innstilling

1.

Hovedutvalg for kultur, idrett og folkehelse støtter bevaringsstrategiens grunnleggende prinsipper om å legge til rette for bredere engasjement, økt samhandling og medvirkning, og å ta i bruk en større bredde av virkemidler enn de juridiske og økonomiske.

2.

Hovedutvalget verdsetter at Riksantikvarens arbeid med dette har skjedd i dialog med fylkeskommunene og andre sentrale aktører på feltet.

3.

Hovedutvalget mener bevaringsstrategien for kystens kulturmiljøer inneholder gode, konkrete prioriteringer og avgrensinger som gjør det mulig å spisse innsatsen mot utvalgte tema. Hovedutvalget vil påpeke at Buskerud har begrenset med kystlinje, men at de tema som er prioritert omfatter relevante utfordringer og mulighetsrom for Buskeruds kystlinje.

4.

Hovedutvalget mener bevaringsstrategien lite for lite konkret med hensyn til plassering av ansvar for gjennomføring og måloppnåelse, og virkemidler. Det er uklart hvem som er avsender av strategien. En nasjonal strategi der staten er avsender og har forventinger til deltakelse og innsats fra andre parter, må være tydelig på hva staten selv skal gjøre og hva den forventer av andre parter, og ikke minst hvordan egen innsats skal innrettes for å nå målene og hva statens skal bidra med for at andre kan ta ansvar. Buskerud fylkeskommune vil gjerne være aktiv i oppfølging, men trenger gode og forutsigbare rammer. Hovedutvalget forventer at strategien følges opp med økonomiske virkemidler for både prosjekter og personalressurser, og målrettede ordninger for dette.

02.04.2024
Bente Bjerknes
fylkesdirektør

Bakgrunn for saken

Saken drøfter og beslutter Buskerud fylkeskommunes høringssvar på Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø. Fristen for å oversende høringssuttalelse til Riksantikvaren er 2. mai 2024.

Fakta

I tråd med Melding St. 16 (2019-2020) om nye mål i kulturmiljøpolitikken, skal bevaringsarbeidet videreutvikles med fokus på engasjement, bærekraft og mangfold. Bevaringsstrategiene skal strukturere innsatsen for å oppnå disse målene ved å koordinere virkemidler og involvere ulike aktører. Bevaringsstrategiene skal bidra til vern og bruk av prioriterte kulturmiljø. Bevaringsstrategien for kystens kulturmiljø skal være et verktøy for en samlet innsats og et felles engasjement for å prioritere tiltak knyttet til kystens kulturmiljø.

Hittil er det besluttet å utarbeide to bevaringsstrategier; en for kystens kulturmiljøer og en for landbrukets kulturmiljø. Strategien for kystens kulturmiljøer er nå på høring, mens strategien for landbrukets kulturmiljøer kommer på høring før sommeren. Riksantikvaren skal etter høringene er ferdig, levere sine forslag til bevaringsstrategier til Klima- og miljødepartementet i august, og det er departementet som skal vedta strategiene.

Økonomiske konsekvenser

Selve strategien sier ingenting om plassering av ansvar for måloppnåelse og gjennomføring av tiltak, og heller ikke noe om økonomiske virkemidler. Det er viktig å gi tydelig tilbakemelding til Riksantikvaren om at dersom fylkeskommunene skal kunne følge opp strategien må plassering av ansvar med tilhørende virkemidler være på plass. Fylkeskommunen har en rekke lovpålagte oppgaver i dag som er underfinansiert fra statens side, og mye av vår virksomhet på kulturarvfeltet er knyttet til oppfølging av forvaltningsoppgavene. Oppgaver ut over dette, der fylkeskommunene kan og bør ha en viktig rolle i gjennomføring av strategien, må følges opp med økonomiske og andre virkemidler. Dette gjelder både knyttet til oppfølging av de forvaltningsmessige sidene knyttet til realisering av deler av strategien men også for å gjøre oss i stand til å fylle viktige roller som mobilisator, nettverksbygger, initiativtaker mv. I tillegg bør staten også følge opp med målrettede prosjektmidler til f.eks., frivillighet, kommuner og kunnskapsinstitusjoner som vil fylle viktige roller og gjøre viktig innsats for nå strategiens mål .

Administrative vurderinger

Om bevaringsstrategier som verktøy

Det er positivt at det utarbeides målrettede og konkrete strategier på utvalgte kulturarvtema. Fylkesdirektøren mener at strategiene som arbeidsverktøy kan bli gode redskap for å legge til rette for bredere engasjement, økt samhandling og medvirkning, og å ta i bruk en større bredde av virkemidler enn de juridiske og økonomiske. Dette er arbeidsmåter som fylkeskommunen er godt kjent med i dag og som vi utøver gjennom å virke som pådriver, samarbeidspart, mobilisator, partner, nettverskbygger, rådgiver og myndighet på kulturarvfeltet i dag. Fylkesdirektøren ser at fylkeskommunen vil ha en viktig rolle i gjennomføring av strategiens målsettinger, og at dette er oppgaver vi gjerne tar fatt på.

Om prosess og medvirkning

Riksantikvarens har gjennomført en bred medvirkningsprosess, i flere runder, i utarbeidelsen av strategien. Fylkesdirektøren mener det er en styrke at Riksantikvarens arbeid med dette har skjedd i dialog med fylkeskommunene og andre sentrale aktører på feltet.

Kystens kulturmiljøer – prioriterte tema og innsatsområder

I strategien er det valgt ut tre prioriterte temaområder:

Deltema 1: Sjøveien

Deltema 2: Naustet – der vi går i land

Deltema 3: Ferie og friluftsliv langs kysten

Fylkesdirektøren mener det er en styrke at de er foretatt tematiske prioriteringer på et fåtall tema. Dette muliggjør en målrettet oppfølging og gjennomføring av strategien. Gjennom prosessen med å utvikle strategien er det gjort en grundig kartlegging av utfordringsbildet og faglige behov. De utvalgte tema ser ut til å fange flere av de viktigste utfordringene sett fra Buskerud fylkeskommune, selv om vårt fylke har en relativt beskjeden kystlinje, som den er definert og avgrenset i strategien. For de deler av vårt fylke som har kystlinje, er det fylkesdirektørens vurdering at temaene er fornuftig avgrenset og innrettet. Blant annet er det relevant å trekke frem at strategien fremhever det maritime/fartøyvernet og at det gjennomgående for alle tema legges vekt på samspillet mellom kulturarv og dagens bruk.

Fylkeskommunen har gjennom prosessen påpekt at en gjennomgående utfordring synes å være at vår eldste historie ikke gis tilstrekkelig oppmerksomhet i strategien. Det er riktignok påpekt at det ikke skal være noen tidsmessig avgrensning i strategiens virkefelt, slik at innenfor de valgte deltemaer vil strategien også omfatte arkeologiske kulturminner, og de kystlinjer som fantes i forhistorisk tid. Fylkesdirektøren mener dette må tydeliggjøres bedre, blant annet ved å nevne det mer spesifikt under resultatmål, og i målrettede handlinger/tiltak.

Strategien har listet opp fire innsatsområder som viser hvilke områder aktiviteter og tiltak som skal prioriteres for at de nasjonale målene skal nås:

1. Bevaring og ombruk
2. Kunnskap og kompetanse
3. Opplevelse og engasjement
4. Urfolk og nasjonale minoriteter

Fylkesdirektørens vurdering er at dette er gode og fornuftige prioriteringer som samsvarer godt med retningen i den nasjonale kulturmiljøpolitikken, og som også er i tråd med fylkeskommunens ansvar, rolle og egen innretning på kulturarvfeltet. I utøvelsen av rollen som regional samfunnsutvikler er dette områder der vi allerede i dag jobber tett med kommuner, næringsliv,

kunnskapsmiljøer og frivillige lag og organisasjoner.

Realisering av strategien – plassering av ansvar og økonomi

Fylkesdirektøren mener det er uklart hvem som er avsender av strategien. Dersom dette er en nasjonal strategi der staten er avsender og har forventninger til deltakelse og innsats fra andre parter, må strategien være tydelig på hva staten selv skal gjøre og hva den forventer av andre parter, og ikke misnt hvordan skal tilrettelegge eller utvikle egne virkemidler og for at andre kan ta ansvar. Buskerud fylkeskommune vil gjerne være aktiv i oppfølging, men trenger gode og forutsigbare rammer. Fylkeskommunens hovedportefølje på kulturarvfeltet er knyttet til utøvelse av myndighets- og forvaltningsoppgaver. Fylkesdirektøren mener at mange av innsatsene og målformuleringer i strategien peker i retning av en mer prosjektbasert arbeidsform. På mange områder kan dette gi gode resultater, men fylkesdirektøren understreker samtidig at fylkeskommunen trenger forutsigbarhet og langsiktighet for å løse sine omfattende forvaltningsoppgaver. Disse er for en stor del mindre egnet for slik organisering. Oppgaver ut over dette, som staten forventer at fylkene skal løse, krever finansiering.

Utvikling av et mål- og rapporteringssystem for strategien

I høringsnotatet vises det til at Riksantikvaren i løpet av våren skal utarbeide et mål- og rapporteringssystem for strategien. Fylkeskommunedirektøren mener det er svært viktig at fylkeskommunene involveres i dette arbeidet. Ventelig vil fylkeskommunene være en viktig leverandør av data om alt fra tiltak og aktiviteter/måloppnåelse til arbeidsformer og samarbeid, og det er viktig at fylkeskommunen deltar i arbeidet, hvis vi skal rapportere. Dette vil sikre relevans, effektivitet i innsamling og eierskap. Fylkesdirektøren vil også påpeke at mange av aktivitetene og tiltakene nevnt i strategien tar lang tid å iverksette og ferdigstille, og at forventninger, mål og rapporteringssystem må ta høyde for dette

Bærekraftsvurderinger

Ivaretagelse av kulturmiljø er et viktig bærekraftsmål. Innsats for å verne om og sikre verdens kultur og naturarv er omtalt i et eget delmål under bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og samfunn. Gode strategier for hvordan innsatsen for dette kan forankres bedre og gjøres mer kraftfull vil bygge opp under måloppnåelsen. Bevaring og bruk av kulturmiljø bidrar også til måloppnåelse innenfor flere av de andre bærekraftmålene. Sikring og bevaring av verneverdige kulturmiljø har betydning for enkeltmenneskers identitet, trivsel og selvforståelse, da dette bidrar til å gi steder særpreg og egenart og er en viktig ressurs i samfunnsutviklingen. Strategien bygger også opp under bærekraftsmål 17 om Samarbeid for å nå målene, gjennom å vektlegge samarbeid på tvers av forvaltningsnivå, og mellom offentlig forvaltning og sivilsamfunnet. Også strategiens mål om å legge til rette for bredere engasjement, økt samhandling og medvirkning bygger opp under bærekraftsmål 17.

Vedtaksmyndighet

Saken behandles i hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse.